

11. Олесюкова Г.Г. Застосування сучасних технологій фахової підготовки сестринського персоналу в Україні / Г.Г. Олесюкова // Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців : тези доп. V Всеукр. наук.-практ. конференції (Хмельницький, 30–31 березня 2017 р.) [ред. кол. Є.М. Потапчук та ін.]. – Хмельницький : ХНУ, 2017. – С. 111–112.

12. Професійна педагогічна освіта: компетентісний підхід : [монографія] / за ред. О.А. Дуба-

сенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 412 с.

13. Ямчук Т.Ю. Розвиток професійних якостей особистості майбутнього фахівця / Т.Ю. Ямчук, М.А. Чакава // Психолого-педагогічні особливості розвитку особистості в освітньому просторі : зб. тез доп. Всеукр. наук.-практ. конф. (Мукачеве, 17-18 травня 2017 р.) ; ред. кол. : Т.Д. Щербан (гол.ред.) та ін. – Мукачеве : Вид-во МДУ, 2017. – С. 191–193.

УДК 37.091.12.046 – 021.68:57:005.336.2

МЕТОДИКА РОЗВИТКУ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ

Мазаєва К.В., викладач кафедри
теорії і методики викладання природничо-математичних
і технологічних дисциплін
КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти»
Херсонської обласної ради

У статті надається теоретичне обґрунтування необхідності оновлення форм організації навчання вчителів біології у системі післядипломної педагогічної освіти, використання активних методів і засобів навчання, що відповідають сучасним дидактичним вимогам та сприяють ефективному розвитку предметної, методичної, психолого-педагогічної, інформаційно-комунікаційної, соціальної компетентностей. Описано форми організації навчання вчителів біології на курсах підвищення кваліфікації із застосуванням інтерактивних методів навчання. Показано значення застосування сучасних інтерактивних методів і форм навчальної діяльності у підвищенні рівня сформованості ключових компетентностей учителів біології.

Ключові слова: методика, методи, форми організації навчання, інтерактивні методи, ключові компетентності.

В статье изложено теоретическое обоснование необходимости обновления форм организации обучения учителей биологии в системе последипломного педагогического образования, использования активных методов и средств обучения, которые соответствуют современным требованиям дидактики и содействуют эффективному развитию предметной, методической, психолого-педагогической, информационно-коммуникационной и социальной компетентностей. Описаны формы организации обучения учителей биологии на курсах повышения квалификации с использованием интерактивных методов обучения. Показано значение применения современных методов и форм организации учебной работы в повышении уровня сформированности ключевых компетентностей учителей биологии.

Ключевые слова: методика, методы, формы организации обучения, интерактивные методы, ключевые компетентности.

Mazaieva K.V. METHODOLOGY FOR DEVELOPMENT OF KEY COMPETENCIES OF BIOLOGY'S TEACHERS

The article presents the theoretical rationale for the need to update forms of the organization of training biology's teachers in the system of Postgraduate Pedagogical Education, use of active methods and learning tools that correspond to modern requirements of didactics, promote effective development of the subject, methodical, psychological and educational, of information and communications and of social competencies. We describe the forms of organization of training biology's teachers in the refresher courses with use of interactive teaching methods.

The decisive key competencies of biology' teachers are professional (subject matter, methodical, psychological and pedagogical), environmental, information, communication, entrepreneurial and social competence.

The effective development is possible during training teachers to training courses in the system of Postgraduate Education in conditions of proactively training and the use of modern methods and forms of teaching.

Key words: method, methods, forms of training organization, Interactive Techniques, key competencies.

Постановка проблеми. Складність і мінливість сучасного життя ставить перед людиною нові проблеми, які потребують компетентного вирішення. У зв'язку із цим у людини виникає потреба в набутті компетентностей, які б стосувалися тієї чи іншої сфери життєдіяльності. Тобто життя вимагає від особистості наявності в неї низки компетентностей, які б допомагали їй реалізувати себе. Такі компетентності відзначені в концептуальних програмах модернізації освіти як ключові – ті, сформованість яких дає можливість особистості ефективно діяти у різних сферах життєдіяльності.

Державним стандартом базової і загальної середньої освіти визначено головне завдання вчителя-предметника: формування і розвиток ключових компетентностей учнівської молоді, забезпечення високого рівня предметної компетентності. Саме тому сучасний учитель і сам має бути професійно компетентним, оскільки розвиток ключових компетентностей учителя, набуті необхідні знання, уміння, навички, особистісна вмотивованість забезпечують йому теоретичну й практичну готовність до якісного здійснення професійної діяльності. Виходячи із таких завдань, післядипломна педагогічна підготовка має носити випереджувальний характер відповідно до вимог сучасної шкільної освіти.

Практика показує, що сьогодні у післядипломній освіті існує протиріччя між загальноновживаними традиційними методами й формами навчальної роботи зі слухачами і необхідністю ефективного впливу на удосконалення професіоналізму вчителя. Таким чином, процес розвитку компетентностей потребує якісно нових підходів у роботі викладачів із учителями на курсах підвищення кваліфікації: пошуку нетрадиційних форм організації навчання, використання методів і розробки засобів навчання, що відповідатимуть сучасним вимогам.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні основи та методичні підходи щодо розвитку професійної компетентності вчителів на основі методичної роботи у післядипломній педагогічній освіті є об'єктом досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців. Проблеми професійного розвитку вчителя через залучення його до активної участі в методичній роботі, обговорення змісту реформування освітнього процесу аналізує у своїх роботах О. Овчарук [4, с. 57-59].

Методичну роботу як складову післядипломної педагогічної освіти й основу професійного розвитку вчителів природничо-математичних дисциплін представлено у роботах М. Бирки [1, с. 172-175],

В. Дивака [2, с. 13], В. Олійника [5, с. 174]. Науковець А. Єрмола розробив технологію організації науково-методичної роботи з педагогічними кадрами [3, с. 87-96].

Аналізуючи дослідження науковців, можна зробити висновок, що на професійний розвиток учителів у системі післядипломної освіти ефективно впливає методичний супровід, активна допомога, що ґрунтується на принципах індивідуалізації, диференційованості методів і засобів освіти.

Проблемі формування компетентності у науково-педагогічній літературі приділяється багато уваги. Наукові дослідження у цьому напрямку здійснюються з часу проведення у березні 1996 р. Бернського симпозиуму у межах проекту Педагогічні науки "Середня освіта для Європи", де було визначено ключові компетенції сучасної людини. Проте у сучасній науково-педагогічній літературі недостатньо висвітлені питання методики розвитку таких ключових компетентностей учителів біології як предметних, так і методичних, психолого-педагогічних, соціальних.

Постановка завдання. Завдання дослідження – теоретичне обґрунтування необхідності оновлення форм організації навчання вчителів біології у системі післядипломної педагогічної освіти, опис практики використання активних методів і засобів навчання, які відповідають сучасним дидактичним вимогам та сприяють ефективному розвитку ключових компетентностей учителів біології.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні об'єм загальної та наукової інформації постійно зростає, підвищуються й вимоги до рівня кваліфікації педагогічних працівників, які працюють у системі загальної середньої освіти. За таких умов учителі біології для того, щоб бути високопрофесійними і конкурентоспроможними, мають оволодіти ключовими компетентностями, характерними для сучасного вчителя-професіонала. Під ключовими компетентностями ми розуміємо основний освітній результат, інтегровані знання, вміння, здібності, необхідні кваліфікованому робітнику, для того, щоб бути професійно мобільним у різних професійних середовищах.

Зауважимо, що ключові компетентності вчителів біології – це особистісні якості, які забезпечують учителю високий рівень фахових знань та умінь, професійну мобільність й адаптивність на ринку праці. Основними ключовими компетентностями вчителів біології можна вважати наступні: професійна (фахова, методична, психоло-

го-педагогічна), екологічна, інформаційна, комунікативна, підприємницька та соціальна компетентність.

Належний рівень розвитку ключових компетентностей дозволяє вчителю біології швидко орієнтуватись у новітніх досягненнях сучасних галузей біології, успішно інтерпретувати такі наукові знання щодо діючих шкільних програм, ефективно використовувати традиційні й інноваційні технології, методи і засоби навчання, навчатись упродовж всього життя. Це зумовлено тим, що знання й уміння, отримані вчителем біології під час набуття вищої освіти, уже через п'ять-шість років «застаривають» і не відповідають сучасному стану розвитку біологічних наук та методики викладання природничих дисциплін. Тобто сьогодні ми не можемо говорити про таке поняття, як «завершеність освіти». Саме тому набуває особливого значення процес підвищення кваліфікації учителя у системі післядипломної педагогічної освіти.

Варто зазначити, що навчальний процес на курсах підвищення кваліфікації також має будуватись на двох головних принципах – по-перше, носити випереджувальний характер; по-друге – здійснюватися на основі використання сучасних засобів навчання і широкого застосування активних методів і форм навчальної діяльності, що пропонує сьогодні методика.

Методика в освіті – це галузь педагогічної науки, що являє собою окрему теорію навчання [7, с. 77] і визначає конкретні принципи, форми і засоби використання методів, за допомогою яких відбувається вивчення тих чи інших предметів, набуття знань, умінь, навичок. Науковець В. Ягупов характеризує поняття «методика» як конкретні принципи, форми й засоби використання методів, за допомогою яких відбувається більш значне пізнання різноманітних педагогічних проблем та їх альтернативне розв'язання. На його думку, потрібна методика конкретного дослідження педагогічної проблеми, яка залежить від характеру об'єкта й предмета вивчення, загальної методології, мети конкретного наукового пошуку, сукупності методів, які застосовують у певному науковому досліді, загального рівня кваліфікації дослідника, його науково-дослідницького досвіду [8, с. 59-61]. Таким чином, методика – це галузь педагогічної науки, що включає сукупність принципів, закономірностей, змісту, методів і форм навчання певного предмету.

Одною із провідних складових методики є методи. Метод ми визначаємо як заплановану форму організації етапів процесу навчання, що створює конкретну ситуацію

та умови роботи для досягнення запланованої мети. Сучасна методика пропонує учителям усе ширше використовувати активні, інтерактивні методи навчальної роботи як найбільш результативні.

Активні методи значно підвищують ступінь участі у навчальному процесі тих, хто навчається, обмежуючи роль учителя як помічника, консультанта у досягненні учнями цілей освіти та у моніторингу прогресу в навчанні. На відміну від традиційних методів навчання, інтерактивні методи забезпечують можливість постійної, активної взаємодії всіх учасників навчального процесу, під час якого і учень, і вчитель є рівноправними суб'єктами навчального процесу. На нашу думку, саме такі форми і методи організації навчального процесу є найбільш ефективними для розвитку ключових компетентностей учителів біології у системі занять на курсах підвищення кваліфікації.

З метою розвитку інформаційно-комунікаційної, предметної та методичної компетентностей учителів біології як на курсах підвищення кваліфікації, так і на обласних науково-практичних семінарах у КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти» для слухачів – учителів біології у рамках спецкурсу «Тренінги професійного зростання» проводяться тренінгові заняття у комп'ютерному класі. Об'єднуючою змістовою основою цих занять є інтеграція природничих знань на принципах освіти для стійкого розвитку і сучасної методичної підготовки. Одне із занять спрямоване на розвиток комплексу знань, умінь і навичок, які сприяють розвитку предметної, методичної та інформаційно-комунікаційної компетентностей.

ТРЕНІНГИ «Педагогічна майстерність»

Модуль 1. Дидактика: традиції та інновації

Мета: розвивати методичну складову професійної компетентності вчителів біології шляхом відпрацювання практичних умінь правильно обирати та застосовувати інтерактивні методи і форми навчальної діяльності на уроках біології та екології.

Дидактика: традиції та інновації (технології, методи, форми і прийоми навчальної діяльності).

Вправа 1. Знайомство

Тренер пропонує учасникам познайомитись: назвати своє ім'я, предмети, які викладають, і прикріпити стікер у вигляді книжки (зі своїм іменем або фігурою птаха) на карту області – місце, де працює вчитель.

Тема, мета оголошуються тренером.

Вправа 2. Очікування «Анонімка»

Кожен учасник записує на папері по дві свої проблеми дидактичного характеру та опускає у «скриньку» для анонімного листування. Тренер виймає «анонімки» і зачитує; робимовисновок: маємо необхідність виправити недоліки (проговорюємо, які саме).

Вправа 3. Мозковий штурм «Методи навчання»

А. Назвіть найбільш ефективні методи, які, на Вашу думку, варто застосовувати для вивчення нового навчального матеріалу з біології (10 методів).

Б. Знайдемо і підкреслимо серед названих методів ті, що відносять до інтерактивних.

4. Міні-лекція з презентацією:

традиційні методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності (назвати максимально більше): **словесні** (пояснення, розповідь, інструктаж, бесіда, лекція, самостійна робота з підручником); **наочні** (демонстрування, ілюстрування, спостереження); **практичні** (виконання вправ, лабораторна робота, практичні роботи, графічні роботи, дослідні роботи, проекти); **інші** (репродуктивний метод навчання, пояснювально-ілюстративний, проблемний виклад навчального матеріалу, частково-пошуковий, дослідницький, індуктивний, дедуктивний, традиційний, методи аналізу і синтезу у навчанні, метод порівняння, метод узагальнення, метод конкретизації, метод виокремлення головного).

5. Вправа «Мікрофон»: обговорення – які традиційні методи найчастіше застосовують учасники заняття на своїх уроках, з якою метою.

6. Міні-лекція з презентацією «Дидактичні одиниці»

Надається визначення і пояснення термінів: технології навчання; техніка (форма навчальної діяльності) як конкретний спосіб практичного застосування методів; активні методи навчання; метод дискусії; метод драми (рольова гра); метод проведення аналізу та вирішення проблем; метод навчання у невеликих групах; метод проекту; метаплан; критерійний покер; «Шість капелюхів де Боно»; мозкова атака; створення кластеру; дерево прийняття рішень; SWOT-аналіз; «Пазли» – «Ажурна пилка».

Вправа 7. Проведення Гри «Критерійний покер»

Пропонуємо слухачам взяти участь у гри Критерійний покер [6, с. 51-52]. Пояснюємо, що дана гра є однією із форм проведення дискусії: надає навички доброго спілкування – слухання, аргументації, представлення доказів і презентації власної думки. Темою гри буде визначення впливу абіотичних та біотичних екологічних

чинників на ріст, розвиток і плодоношення рослин.

Об'єднуємо вчителів у чотири групи і пропонуємо кожній групі зайняти місця за окремим столом. Оголошуємо завдання.

Перша група: визначити вплив екологічних чинників на ріст і розвиток сільськогосподарських рослин; друга група – вплив екологічних чинників на ріст і розвиток сосни звичайної; третя група – вплив екологічних чинників на плодоношення рослин; четверта група – вплив екологічних чинників на ріст і розвиток кімнатних рослин.

Після цього пояснюємо правила гри і роздаємо планшети для гри та конверти з картами і довідковими текстами. Попросимо слухачів, щоб вони підготувались до гри – поклали планшети на середину столу і розклали карти написом донизу. Нагадуємо про культуру ведення дискусії, попереджаємо, що гра триватиме 20 хвилин і даємо сигнал починати. Пам'ятайте, що критерійний покер залучає до роботи всіх учасників. Ви (керівник гри) повинні бути тільки пасивним спостерігачем – прислухайтеся до дискусій в групах. Втручайтесь тільки у випадку суперечки або конфлікту. Арбітрами суперечки між двома учасниками мають бути інші її члени (вони, після того, як вислухають аргументи сторін, приймають остаточне рішення).

Після закінчення першого етапу гри розділіть дошку на чотири частини і попросіть представників кожної з груп записати першочергові аргументи на дошці. Запропонуйте порівняти аргументи, підкресліть ті, що повторюються у двох групах (1 і 2), (3, 4).

Запросіть учасників груп 1 і 2, 3 і 4 об'єднатися і провести між собою переговори. Предмет переговорів – вплив окремих екологічних чинників (які не повторювалися на планшетах цих груп) на ріст і розвиток, на плодоношення рослин та місце цих факторів в ієрархії значущості. Гра закінчується у той момент, коли об'єднані групи досягають порозуміння у справі визначення першочергових аргументів. Запишіть на дошці результати переговорів – формулювання законів, які визначають вплив екологічних факторів на організми: закон мінімуму Лібіха і толерантності Шелфорда.

Опис методу критерійного покеру: критерійний покер є формою впорядкованої дискусії, що проводиться за допомогою карт і планшета для гри, спрямованої на оцінку впливу різних екологічних факторів на явище або процес (на цьому занятті).

Фактори (аргументи) виписуємо на окремих картках, так званих картах для гри. Учасники повинні покласти карти на план-

шеті згідно з критерієм значущості. Учнів класу об'єднують у чотири групи. Перша група визначає вплив екологічних чинників на ріст і розвиток сільськогосподарських рослин; друга група – на ріст і розвиток сосни звичайної; третя група – вплив екологічних чинників на плодоношення рослин, і четверта група – на ріст і розвиток кімнатних рослин. Перш, ніж розпочати гру, учні мають ознайомитись із виданими їм текстовими довідниковими матеріалами.

Кожна група має комплект карт і планшет – аркуш, на якому намальовано два прямокутники. На зовнішньому полі треба покласти карти, на яких записані ті чинники, які, на думку учасників, менш суттєві. На середньому полі кладемо важливі фактори. В центрі є місце для найбільш важливого фактору. Карти потрібно роздавати так, щоб написи були повернуті донизу. Перший учасник гри відкриває першу карту, голосно читає записаний фактор (аргумент) і кладе його на планшет, на місце, яке обирає сам. Після цього інші учасники гри по черзі відкривають свої карти і кладуть їх на ті поля, які вони самі оберуть. Якщо хтось із учасників хоче покласти карту на місце, яке вже зайняте, він повинен провести переговори з власником карти щодо того, який із факторів більш значний і чому. Для того, щоб змінити розклад карт, потрібно вести переговори і використовувати переконливі аргументи. Якщо двоє учасників не можуть дійти згоди, і жоден з них не хоче поступитися, решта групи допомагає прийняти остаточне рішення.

Перший тур гри закінчується в той момент, коли всі учасники групи приходять до порозуміння щодо розташування карт на планшеті. Далі треба записати на дошці першочергові фактори кожної групи і порівняти їх між собою, підкреслити подібні та звернути увагу, на якому вони місці.

Другий тур гри – це групові переговори, під час яких домовляються між собою щодо записаних на дошці факторів, відносно яких розійшлися думки. Також потрібно спільно визначити місце цих факторів. Гра закінчується, коли групи приймуть спільне рішення про місце певних факторів.

На що потрібно звернути увагу, коли проводиться гра у критерійний покер:

1. Культура дискусії – вчитель повинен піклуватися, щоб дискусія не викликала негативних емоцій, а також, щоб групові рішення приймалися під впливом змістовних аргументів.

2. Склад групи – треба слідкувати, щоб до однієї групи не входили виключно несміливі учні, або особи із схильністю до домінування.

3. Рівень предметних знань – дискусія повинна спиратись на виважені аргументи, а не на силу переконання.

Вправа 7. Вправа «Обери позицію» – «За» і «Проти» використання інтерактивних методів навчання – учасники мають проговорити, чи вони – «За» чи «Проти» використання інтерактивних методів навчання на уроках біології та обґрунтувати свою позицію одним-двома реченнями і стати до обраної групи).

Вправа 8. Підсумки заняття, завершення тренінгу.

(Пропонуємо учасникам висловитися щодо їхніх успіхів і почуттів під час заняття; чи сподобалась їм робота; чи вдалою, на їхній погляд, є така форма навчання).

Висновки з проведеного дослідження.

В умовах реформування освіти основними вимогами до професійної компетентності вчителів біології є наступні: здатність ефективно організовувати навчально-виховний процес, знання нормативно-правових документів; вільне володіння інформаційно-комунікаційними технологіями, здатність до самореалізації, відповідальності, саморозвитку, креативних рішень, організації, планування та розв'язання проблем; уміння використовувати сучасні технології, форми і методи роботи. Визначальними ключовими компетентностями вчителів біології є професійна (фахова, методична, психолого-педагогічна), екологічна, інформаційна, комунікативна, підприємницька та соціальна компетентності. Їх ефективний розвиток можливий під час навчання учителів на курсах підвищення кваліфікації у системі післядипломної педагогічної освіти за умов організації випереджувальної підготовки та використання сучасних методів і форм організації навчання.

Потребує подальшого напрацювання навчально-методичне забезпечення підготовки вчителів у системі післядипломної педагогічної освіти з використанням сучасних форм і методів навчання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бирка М.Ф. Теорія та практика професійного розвитку вчителів природничо-математичних дисциплін у післядипломній освіті : [монографія] / М.Ф. Бирка ; Класичний приватний університет. – Чернівці : Технодрук, 2015. – 440 с. – С. 362-414.
2. Дивак В.В. Методична робота – складова післядипломної педагогічної освіти / В.В. Дивак // Директор ліцею, школи, гімназії. – 2003. – № 1 – С. 13-14.
3. Єрмола А.М. Технологія організації науково-методичної роботи з педагогічними кадрами : [наук.-метод. пос.] / А.М. Єрмола, А.М. Василенко. – Харків : Курсор, 2006. – 312 с.

4. Овчарук О.В. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / О.В. Овчарук. – К. : К.І.С., 2004. – 112 с.
5. Олійник В.В. Наукові основи управління підвищенням кваліфікації педагогічних працівників профтехосвіти: [монографія] / В.В. Олійник. – К. : Міленіум, 2003. – 594 с.
6. Уроки з підприємницьким тлом : [навчальні мате-

ріали] / [редкол. : Е. Бобінська, К. Мазасва, З. Філончук та ін.] ; за заг. ред. Е. Бобінської, Р. Шияна, М. Товкало. – Варшава : Сова, 2014. – 398 с.

7. Фіцула М.М. Педагогіка: [навчальний посібник] / М.М. Фіцула. – Вид. 2-ге, випр., доп. – К.: Академвидав, 2007. – 560 с.

8. Ягупов В.В. Педагогіка : [навч. пос. для студ. пед. спец. навч. закл.] / В.В. Ягупов. – К. : Либідь, 2002. – 560 с.

УДК 378-057.212:338.43.01/02:631.145

ДО ПРОБЛЕМИ ВРАХУВАННЯ ПЕВНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ СУЧАСНОГО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ

Марценюк Н.А., викладач кафедри української та іноземних мов
Вінницький національний аграрний університет

У статті розглянуто деякі економічні процеси, які впливають на професійну діяльність менеджерів аграрної галузі. Ринкові трансформаційні процеси в економіці України та глобалізація фінансових ринків призвели до суттєвих змін сутності та механізму функціонування агропромислового комплексу. Вступ нашої країни до Світової організації торгівлі як один із етапів глобалізаційного процесу, з іншого боку, інтеграція вітчизняного сільського господарства із сільським господарством ЄС суттєво впливають на професійну діяльність майбутніх менеджерів аграрної галузі. Означені особливості надають все більшої різноспрямованості професійній діяльності майбутніх менеджерів аграрної галузі, підтверджуючи необхідність формування у них професійної мобільності.

Ключові слова: глобалізація, ринкові відносини, професійна підготовка, менеджери аграрної галузі, професійна діяльність, професійна мобільність.

В статье рассматриваются отдельные экономические процессы, влияющие на профессиональную деятельность менеджеров аграрной сферы. Рыночные трансформационные процессы в экономике Украины, а также глобализация финансовых рынков произвели существенные изменения в сущности и механизме функционирования агропромышленного комплекса. Вступление нашей страны во Всемирную торговую организацию как один из этапов глобализационного процесса, с другой стороны, интеграция отечественного сельского хозяйства с сельским хозяйством ЕС существенно влияют на профессиональную деятельность будущих инженеров аграрной сферы. Указанные особенности придают все большую разнонаправленность профессиональной деятельности будущих менеджеров аграрной сферы, подтверждая необходимость формирования у них профессиональной мобильности.

Ключевые слова: глобализация, рыночные отношения, профессиональная подготовка, менеджеры аграрной сферы, профессиональная деятельность, профессиональная мобильность.

Martseniuk N.A. AS FOR THE PROBLEM OF TAKING INTO ACCOUNT SOME PECULIARITIES OF MODERN SOCIAL AND ECONOMIC DEVELOPMENT IN THE VOCATIONAL TRAINING OF FUTURE MANAGERS IN AGRARIAN SPHERE

The article deals with some economic processes which influence the professional activity of managers in the agrarian sphere. Market transformational processes in Ukraine's economy and globalization of financial markets caused essential changes of the essence and mechanism of the agro-industrial complex functioning. Ukraine joining to the Global trade organization as one of the stages of the process of globalization, on the other hand, integration of domestic agriculture with EU agriculture significantly affect the professional activities of future managers in the agricultural sphere. The mentioned features ensure more trends of professional activity of future managers in agrarian sphere directed differently. Which confirms the necessity of forming of their professional mobility.

Key words: globalization, market relations, professional training, managers of the agrarian sphere, professional activity, professional mobility.

Постановка проблеми. Успішність економічного розвитку країни зумовлюється системою управління народним господар-

ством, яка здійснюється менеджерами. Відповідно, від професійної підготовки фахівців, які будуть кваліфіковано займа-